

Clypeus Theologiæ Thomisticæ

In Tres Partes Divisus, Et Quinque Voluminibus Comprehensus

Tractatus de Prædestinatione, de Trinitate, de Angelis, & de homine

Gonet, Jean-Baptiste

Coloniæ Agrippinæ, 1671

Art. V. An justitia originalis, quæ Adamo in statu innocentiaë, pro ipso & ejus posteris fuit collata, esset habitus realiter distinctus à gratia sanctificante?

[urn:nbn:de:hbz:466:1-77146](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-77146)

ARTICULUS V.

De iustitia originalis, quae Adamo in statu innocentiæ, pro ipso & eius posteris fuit collata, esse habitum realiter distinctum à gratia sanctificante?

Afirmant aliqui ex nostris Thomistis cum Cajetano 1. p. quæst. 95. art. 1. Alij negant cum Soto lib. 1. de natura & gratia cap. 5. & Molina 1. 2. quæst. 83. art. 2. Suarez verò lib. 3. de hominis creatione cap. 20. & alij Recenciores existimant iustitiam originalem non fuisse unum aliquem habitum, sed multorum habituum complexionem, quibus omnes hominis vires & facultates, tam in ordine ad finem naturalem, quam supernaturalem, perficiebantur. Pro resolutione hujus difficultatis,

Diligenter observandum est, iustitiam originalem posse sumi dupliciter, vel adæquate, ut includebat omnes eas perfectiones, dona & privilegia, quæ Adamo in statu innocentiæ pro ipso & eius posteris collata sunt; vel inadæquate, pro ea dumtaxat perfectione, quæ erat primaria & principalis, & veluti radix & origo cæterarum. Hoc præmissio:

Dico primo: Iustitiã originalem, adæquate sumptam, non erat una simplex qualitas vel habitus, sed plurimum donorum & habituum aggregatio.

Hæc conclusio manifesta est: Non poterat enim unus & idem habitus tam diversas inter se corporis & animi facultates regere, aut in subiectis tam differentiis residere: Ergo iustitia originalis adæquate sumpta, includebat plures habitus perficientes omnes partes hominis, omnesque ejus facultates & potentias, tam in ordine ad finem naturalem, quam in ordine ad supernaturalem. Unde si hoc solum intendant Suarez & alij Recenciores, à veritate quidem non absterant, sed punctum difficultatis non attingunt: præsens enim controversia non procedit de iustitia originali hoc modo considerata, sed de illa secundo modo spectata: de qua

Dico secundo: Iustitia originalis secundum perfectionem primariam quam ponebat in anima, & quæ erat radix & origo cæterarum, erat unus simplex habitus, nimirum gratia sanctificans, quæ licet esset ejusdem speciei cum nostra, habebat tamen diversum modum informandi ab eo quem habet nunc, ratione cujus erat origo multarum perfectionum, quæ modo ex ea non pullulant.

Ita docent Carmelitæ Salmanticenses in Tractatu de peccatis disp. 16. dub. 1. num. 7. Et hanc esse propriam mentem D. Thomæ constat ex 1. p. quæst. 95. art. 1. ad calcem corporis articuli, ubi sic ait: *Per gratiam in anima existentem, inferna et subdebantur, scilicet Adamo in statu innocentiæ: At subdebantur per iustitiam originalem: Ergo hæc erat habitus gratiæ: Item quæst. 97. art. 1. ad 3. dicit primum hominem per peccentiam recuperare gratiam, ad remissionem culpæ, non tamen ad amissionem immortalitatis effectum: Sed immortalitatis effectus erat à iustitia originali: Ergo sentit gratiam sanctificantem fuisse idem cum originali iustitia. Præterea qu. 100. art. 1. ad 2. sic habet: *Neesse est dicere quod si quæri nati fuissent in originali iustitia, etiam nati**

A fuissent in gratia: Sed hæc illatio non esset bona, si iustitia originalis fuisset habitus realiter & entitativè à gratia distinctus, potuisset enim ab illa separari? Ergo, &c. Demum idem S. Doctor 1. 2. quæst. 83. art. 2. ad 2. *Originalis iustitia pertinebat primordialiter ad essentiam animæ, erat enim donum divinitus datum humane nature, quam per prius respicit essentia animæ quam ejus potentie. At sola gratia sanctificans residet in essentia animæ, virtutes verò, dona, & alij habitus infusi sunt in ejus potentis, ut docetur in Tractatu de gratia, & colligitur ex eodem Angelico Doctore 1. 2. quæst. 109. art. 4. Ergo iustitia originalis in primis parentibus, quantum ad primarium ejus effectum, qui erat radix & origo cæterorum; non erat aliqua virtus, donum, vel habitus, à gratia sanctificante distinctus.*

Ratio etiã id suadet: Nam ut docet D. Thomas 1. p. quæst. 100. art. 1. ad 2. iustitia originalis subiciebat animam Deo, non solum ut auctori nature, sed etiam ut auctori & fini supernaturali, hæcque erat primaria ejus perfectio, ex qua omnes aliæ dependebant: At subiectio ad Deum, ut auctorem & finem supernaturalem, est à gratia sanctificante: Ergo in ea consistebat iustitia originalis, secundum perfectionem primariam quam ponebat in anima, quæ erat radix & origo aliarum.

C Quod verò talis gratia, ut in primis parentibus erat originalis iustitia, haberet modum informandi subiectum, diversum ab eo quem nunc habet in iustis, manifestum est. Nam gratia sanctificans, præcisè ex sua specie, non habet quod sit radix domi integritatis, & aliarum dotium, quas iustitia originalis ponebat in primis parentibus; aliàs modo eadem dona & privilegia caufaret in nobis: Ergo aliquid fuit illi superadditum, ut talem effectum præstaret, cumque hoc superadditum non potuerit esse alia forma specie vel numero distincta, debuit esse saltem alius modus informandi ejusdem gratiæ; non quidem penes majorem intensionem (intensior enim modo est in aliquibus iustis gratia sanctificans, quam fuisset in aliquibus hominibus in statu innocentiæ, si ille perseverasset, & tamen in illis non habet rationem originalis iustitiæ, sicut in istis) sed penes majus dominium gratiæ supra animam, majoremque subordinationem istius ad illam; eo proportionali modo quo in patria, post resurrectionem, ex plenissimo dominio gratiæ supra animam redundabunt dotes in corpus, quæ perfectissimè illud animæ subordinabunt & subicient; quo enim gratia magis dominatur menti, eò dat animæ majus dominium supra corpus; illudque magis ei subicit. Sicut ergo gratia capitalis & habitualis in Christo, & gratia habitualis & sacramentalis in nobis, distinguuntur modaliter, ut plures existimant; ita gratia collata Adamo in statu innocentiæ, quæ habebat rationem originalis iustitiæ, & illa quæ nobis in statu nature lapsæ tribuitur distinctione modalis inter se differunt.

D Ex quo intelliges quid velit D. Thomas in 2. dist. 32. quæst. 1. art. 2. ad 2. dum docet iustitiam originalem non habuisse quod excluderet rebellionem carnis ad spiritum, & corruptionem ac passibilitatem à corpore, in quantum iustitia erat, seu ex ipsa essentia & specie gratiæ secundum se sumptæ: *Sed ratione cujusdam accidentis annexi: hujusmodi enim accidens annexum, fuit procul dubio prædictus modus informandi; quod*

E **T t t 2** idcirco

ideirco dictus est accidens talis iustitiæ, quia erat extra illius essentiam, & distinctus ab ea, sicut modus a re, non autem quia esset alia forma, entitate & specie diversa.

72. Intelliges etiam, quod sicut gratia statim innocentia, habebat peculiarem modum informandi subiectum, speciale dominium supra animam, quod non habet in statu naturæ lapsæ, ita etiam virtutes illius statûs, licet entitative & substantialiter essent ejusdem speciei cum nostris, habebant tamen quandam peculiarem modum dominandi appetitui, ita plene & efficaciter, ut nullus quantumvis levissimus in eo motus præter ordinem rationis insurgeret.

73. Objicies primò contra secundam conclusionem: D. Thomas 1. p. quæst. 100. art. 1. ad 2. dicit subiectionem supernaturalem rationis ad Deum, quæ erat per gratiam gratum facientem, fuisse radicem originalis iustitiæ, in cujus rectitudine factus est homo: Ergo cum nihil possit esse radix sui ipsius, originalis iustitia, juxta Divinum Thomam, erat habitus diversus à gratia sanctificante.

74. Respondeo D. Thomam non velle originalem iustitiam secundum se totam fuisse in hujusmodi subiectione radicatum; sed quia rectitudo iustitiæ originalis plura complectitur, scilicet subiectionem corporis ad animam, appetitûs sensitivi ad rationem, & rationis ad Deum, ipsum intendere, talem esse ordinem inter ista, ut subiectione mentis ad Deum sit radix ceterorum: quasi diceret, quod inter ea quæ complectitur iustitia originalis, primum, & radix aliorum, est subiectione mentis ad Deum, quæ est per gratiâ, ut idem S. Doctor 1. p. quæst. 95. art. 1. his verbis declarat: *Erat rectitudo (in primo homine) secundum hoc quod ratio subdebatur Deo, rationi vero inferiores vires, & anima corpus: prima autem subiectione erat causa & secunda & tertia.*

75. Objicies secundo: Idem Angelicus Doctor in 2. dist. 20. qu. 2. art. 3. in corp. docet quod duplex iustitia primo homini fuit collata; una originalis, quæ erat secundum debitum ordinem corporis sub anima inferiorum virium sub potentia superiori, & superioris sub Deo; alia gratuita, quæ actus meritorios eliciebat: Sed hæc erat ipsa gratia sanctificans, quæ est radix seu principium meriti vitæ æternæ, in ipsa, ut fructus in semine, contenta, juxta illud Apostoli ad Roman. 6. *Gratia Dei vitæ æterna*: Ergo secundum D. Thomam iustitia originalis in Adamo erat habitus à gratia sanctificante diversus.

76. Respondeo, quod sicut licet gratia capitalis, & gratia habitualis in Christo, gratia habitualis & sacramentalis in nobis, non distinguantur realiter, sed sint unicus simplex habitus; vocantur tamen duæ gratiæ, ob diversos effectus quos præstant, vel diversa auxilia quæ connotant: ita similiter, et si iustitia originalis, & gratia sanctificans, in Adamo essent idem habitus secundum rem; quia tamen differebant secundum rationem, per ordinem ad diversos effectus quos connotabant, seu causabant, diversa sortiuntur nomina, & duplicis iustitiæ rationem & nomen obtinent: nam quatenus in Adamo hic habitus erat causa sanctitatis, & principium meriti vitæ æternæ, gratia sanctificans, & iustitia gratuita dicitur; pro ut verò erat radix triplicis subiectionis, nempe corporis ad animam, appetitûs inferioris ad superiorem, & superioris ad Deum, aliorumque donorum & privilegiorum, quæ Deus A-

Adamo in sua creatione, pro ipso & suis posteris contulerat, iustitia originalis appellatur.

Objicies tertio: Non potest idem habitus per se primò respicere naturam & personam. Secundum originalis per se primò respiciebat naturam, erat enim bona dispositio naturæ, ut a primo capite per generationem in omnes propaganda; gratia verò sanctificans per se primò respicit personam quam sanctificat, non verò naturam: Ergo sunt habitus omnino diversi.

Respondeo primò negando Majorem: nam hoc quod est respicere primariò naturam vel personam, non distinguit vel multiplicat habitus, cum hoc proveniat ex extrinseca ordinatione Dei, & non ex ipsorum habituum naturarum: de D. Thomas in 2. dist. 20. quæst. 2. art. 3. in corp. ibidemque ad Annibaldum, ostendit quomodo sic distinctio omnino accidentaria, quod aliquis habitus, v. g. scientia, conferatur ut donum naturæ, vel ut beneficium personale.

Respondeo secundò, datâ Majori, negando Minorem: nam in statu innocentie non minus gratia quam iustitia originalis respiciebant naturam primariò; sed quod utramque; Deus Adamo ut donum naturæ, pro ipso & omnibus posteris concesserat; sub conditione quod innocentia per se veraret; unde per generationem, & mediante semine ut instrumento, utramque simul cum natura ille transfudisset in posteros, ut colligitur ex S. Thoma qu. 4. de malo art. 1. ad 9. ubi ait, quod ex peccato primæ parentis destituta est caro eius illâ virtute, ut ex ea posset decidi semen, per quod originalis iustitia in alios propagaretur.

Nec obstat quod 1. p. qu. 100. a. 1. ad 2. id retrahere videatur: loquens enim de statu innocentie, ait quod tunc gratia non fuisset transfusa per virtutem seminis, sed fuisset collata homini statim cum habuisset animam rationalem: sicut etiam statim cum corpus est dispositum, infunditur à Deo anima rationalis, quæ tamen non est ex traduce. Hæc, inquam, non obstant: his enim verbis (ut ibidem interpretatur Bannes) S. Doctor solum intendit docere, quod sicut anima rationalis dupliciter potest attingi per aliquam actionem; vel entitative & secundum substantiam, & hoc modo attingitur à solo Deo per creationem; vel quantum ad unionem cum corpore, & hoc modo attingitur etiam à generante, medio semine secundum suam naturalem virtutem, quæ generans medio illo, & disponit materiam, & producit ipsam actualem unionem: ita gratia sanctificans, vel iustitia originalis, poterat dupliciter attingi; vel ut perficiebat animam absolute & secundum se; & hoc modo solus Deus erat effectus: vel quatenus eam perficiebat formalissimè ut unitam corpori, ipsumque informantem; & hoc modo attingeretur à generante in statu innocentie, mediante semine, ratione vigoris ei à Deo superadditi in ordine ad eam propagandam: quia generans non utcumque uniret animam corpori, sed ut haberent ipsam iustitiam originalem, atque adeo proportionali modo quo communicaret proli animam, ratione unionis, communicaret etiam talem iustitiam.

Objicies quartò: Si iustitia originalis non esset habitus distinctus à gratia sanctificante, sequeretur Adamo per penitentiam, & nobis per baptismum restitui originalem iustitiam; cum Adamus per penitentiam recuperaverit gratiam quam per peccatum amiserat, eaque per sacramentum baptismi puero conferatur: Sed hoc dici nequit: Ergo nec illud.

Respondeo ex D. Thoma in 2. dist. 32. qu. 1. art. 1. Adamo per penitentiam, sicut & nobis per baptismum, restitui quidam iustitiam originalem, quantum ad suum primum & principaliorum effectum, qui est sanctificare animam, & subicere mentem Deo ut fini ultimo; non tamen propter eam absolute concedendum esse, quod per baptismum, vel penitentiam restituitur iustitia originalis: quia hoc nomen absolute prolatum denotat vel ipsam iustitiam adaequate sumptam, quatenus omnia dona & privilegia, quibus homo in statu innocentiae gaudebat, complectitur, vel saltem ipsam gratiam sanctificantem, prout formaliter est radix & origo illorum, & quatenus habet peculiarem illum modum informandi subiectum, & speciale illud dominium supra animam, quod supra exposuimus: illa autem sub hac ratione & formalitate, neque Adamo per penitentiam, neque nobis per baptismum restituitur, & multo minus per illa Sacramenta recipiuntur omnia illa dona & privilegia, quibus primi parentes in statu innocentiae gaudebant.

Objicies quinto: perfectiones illae, quibus iustitia originalis perficiebat corpus, subicendo illud animae; & appetitum sensitivum subordinando ipsi rationi, quamvis absolute essent supra naturam hominis, non tamen transcendebant totum ordinem naturalem, sed solum in tantum hunc ordinem hominem perficiebant, ut de dono integritatis disputatione tertia dicemus: Ergo illarum radix debebat esse ejusdem ordinis, atque adeo distincta a gratia sanctificante, quae omnino est ordinis supernaturalis.

Respondeo concessio Antecedente, negando Consequentiam: nam sicut in Beatissimis dotes corporis, quamvis entitativè naturales, & supernaturales solum quantum ad modum, non postulant pro radice in anima aliquem habitum naturalis ordinis, sed sufficienter eas inferunt gratia consummata patris, & visio beatifica, ut docent Theologi in tractatu de beatitudine: ita similiter gratia status innocentiae, licet esset entitativè supernaturalis, poterat esse radix & origo donorum integritatis, immortalitatis, & impassibilitatis ejusdem status, tamen illa essent naturalia quoad entitatem, & supernaturalia solum quantum ad modum: quamvis enim, quae sunt ordinis superioris, nequeant in re inferioris ordinis contineri, subindeque nec ab illis ullo modo produci; non tamen repugnat, quod ea, quae sunt ordinis inferioris, in re superioris ordinis, & per consequens effectus entitativè naturales in causis supernaturalibus eminenter concipiuntur: nam sicut causa aequivoca debet esse diversae speciei ac illius effectus, ita potest ad distinctum & superiorem ordinem pertinere.

DISPUTATIO II.

De paradiso terrestri.

Vsque adeo breviter & involute de paradiso terrestri scripsit Moyses, ut ejus vetera & propria sententiam assequi; hujusque mirabilis loci naturam & qualitates penitus nosse, visum sit omnibus difficillimum. Unde Ambrosius de paradiso scribens ingressum ita exorsus est: De paradiso adorandis sermone meo dicitur: *estum nobis videtur incutere, quidnam sit paradisi, ubi sit, qualis sit, investigare & exponere.*

A planare cupientibus. Attamen, quia illius cognitio ad ea, quae de felicitate status innocentiae diximus, perfecte intelligenda prorsus necessaria est, disputationem istam praecedenti subnectimus, in qua, quae de paradisi terrestri natura, situ, magnitudine & amoenitate à SS. Patribus, & Doctoribus Scholasticis communiter dici solent breviter colligemus. & quis, quantum, & qualis locus fuerit, in qua mundi parte conditus, & an adhuc perseveret in terra, eam, quae poterimus, perspicuitate exponemus.

ARTICULUS I.

An paradisi sit aliquis locus corporeus in aliqua determinata mundi parte conditus, & in qua?

§. I.

Referuntur sententiae, & prior, seu probabilior eligitur.

PHilo libro de opificio mundi, & Origenes in libris super Genesim, negant paradysum esse locum aliquem corporeum & terrestrem, & totam paradisi historiam à Moysè c. 2. Geneseos conscriptam, non literaliter, sed figuratè, & allegorice accipi debere contendunt: unde Origenes paradysum ponit non in terra, sed in tertio caelo, ad quod raptus est Paulus; per arbores paradisi virtutes Angelicas interpretatur; per flumina verò, aquas, quae supra firmamentum sunt. Item l. 4. ait: *Quis verò ita idiota invenatur, ut putet velut hominem quendam agricolam, Deum plantasse arbores in paradiso, &c.* Similia docere videtur Ambrosius in lib. quem de paradiso edidit, & epist. 42. quae est ad Sabinum, ubi recensitis aliorum Scriptorum varijs opinionibus, ut similis verò concludit, paradysum non fuisse locum terrestrem, sed quidpiam spirituale & intelligibile, quod ad mentem & spiritum Adamis oblectandum, & quodammodo in hac vita beandum, pertinebat. Augustinus etiam in l. de haeresibus c. 59. Seleucianos & Hermimianos refert negasse visibilem paradysum, & in eodem errore fuisse Franciscum Georgium refert Sixtus Senens. l. 3. Bibliot. annot. 106. Alij denique quos refert Hugo de S. Victore annot. in Genesim c. 2. docent paradysum, quem describit Moyses, non fuisse definitam aliquam regionem, aut certum quempiam terrae locum; sed nomine paradisi denotari universam terram, quae in primæva conditione ac statu suo ob eximiam bonitatem, amoenitatem, & fecunditatem erat tota quasi hortus quidam amoenissimus, & tanquam paradysus; quemadmodum Genesim. 1. 3. Sodoma & Gomorra fuisse dicuntur quasi paradysus Dei. Pro declaratione veræ & Catholicæ sententiæ, Dico primò, paradysum, quem describit Moyses, locum fuisse visibilem & corporeum, non verò purè intelligibilem & spiritualem.

Probatur primò: nam ut rectè discerit S. Th. 1. p. qu. 102. art. 1. quae de paradiso in Scriptura dicuntur, per modum narrationis historicae proponuntur: Sed in his, quae Scriptura sic tradit, est pro fundamento tenenda veritas historiae, alias nihil esset in Scriptura certum: Ergo ita est accipienda narratio Genesim de paradiso; non verò ad sensus purè mysticos & allegoricos pertrahenda. Unde Hieronymus Danielis 10. Philonem & Origenem pungit, & in illos allegoricos paradysum